

Handläggare: Kerstin Henningsson
Tfn: 08-508 10 035

Östermalms stadsdelsnämnd

Yttrande till kommunstyrelsen om rapporten revidering av Stockholms stads sociala program för att minska prostitutionen

Förslag till beslut

1. Nämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen från kommunstyrelsen.
2. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Carina Lundberg Uudelepp
stadsdelsdirektör

Anna-Lena Christensson
programchef

Sammanfattning

Nämnden har fått rapporten "Revidering av Stockholms stads sociala program för att minska prostitutionen" på remiss från kommunstyrelsen. Förslaget riktar sig till stadens alla nämnder och bolag. Syftet är att stödja den svenska lagstiftningen och visa på områden där staden kan bidra till minskad efterfrågan på sexuella tjänster och ökad jämställdhet mellan kvinnor och män.

Förvaltningen anser det viktigt att fortsätta arbetet för att förhindra prostitution. För att prostitutionen ska minskas måste arbetet bedrivas från flera håll och på många nivåer i det praktiska arbetet.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom programområdet Socialtjänsten i samråd med ungdomsmottagningen, programområdet Barn och Ungdom och Administrativa avdelningen.

Ärendet har beretts i handikapprådet 2006-03-09. Handikapprådet framförde att problem med både prostitution och missbruk börjar långt ner i åldrarna, varför arbetet måste bedrivas förebyggande och utbildning i frågor om prostitution inledas tidigt i skolan.

Bakgrund

Sedan 1999-01-01 är det förbjudet att köpa sexuella tjänster. Stadens nuvarande program för att minska prostitution antogs av fullmäktige 2001-09-17. Socialtjänstnämnden fick 2004-03-01 i uppdrag att revidera programmet som riktar sig till stadens alla nämnder och bolag.

Samtliga stadsdelsnämnder har fått rapporten ”Revidering av Stockholms stads sociala program för att minska prostitutionen” på remiss från kommunstyrelsen. Sexköpslagen har karaktären av en symbollag. Syftet med programmet är att stödja den svenska lagstiftningen och visa på områden där staden kan bidra till minskad efterfrågan på sexuella tjänster och ökad jämställdhet mellan kvinnor och män. Programmet innefattar frågor som berör stadens om arbetsgivare, förebyggande arbete, vård- och behandlingsinsatser samt frågor kring människohandel för sexuella ändamål. Programmet har tre övergripande mål:

- efterfrågan på köp av sexuella tjänster ska minska
- handel med människor för sexuella ändamål ska inte förekomma
- alla barn ska ha rätt till en säker och trygg uppväxt och får inte utsättas för kränkande behandling eller misshandel

Stockholm i ett helhetsperspektiv

Avsnittet berör bland annat staden som arbetsgivare och ansvaret för upplåtandet av stadens offentliga miljö för olika ändamål, vilket kräver att olika aktörer samordnar och riktar sina insatser. I förslaget föreslås följande:

- Stockholms stads nämnder och bolag ska inte anlita hotell, taxibolag, restaurang eller annan näringsidkare som i sin verksamhet främjar köp av sexuella tjänster eller förmedlar pornografi.
- Socialtjänstnämnden ska ha en hög ambitionsnivå vid tillsyn över servering av alkoholdrycker. Om försäljning av sexuella tjänster förekommer i restaurangmiljön är detta ett skäl för indragning av serveringstillstånd.

- Utgångspunkter för Stockholms stads etiska regler för upplåtelse av reklamplats i stadens fysiska miljö ska vara barns bästa och vara icke-kränkande ur ett genusperspektiv.
- Stockholms stad ska både nationellt och internationellt delta i olika samarbetsnätverk med syfte att förebygga och begränsa prostitution, speciellt med inriktning på nätprostitution och frågor som rör människohandel.

Förvaltningens kommentarer:

Förvaltningen instämmer i att stadens nämnder och bolag inte ska anlita näringsidkare som i sin verksamhet främjar prostitution. Detta kräver att tydlig information lämnas till stadens nämnder och bolag om de näringsidkare som avses.

Förvaltningen vill även framhålla vikten av att förhindra nätprostitution, även om det kan vara svårt bland privatpersoner. För anställda finns stadens ”Policy och riktlinjer för informationssäkerhet” antagen av fullmäktige 2005-06-13 där det framgår att Internet ska användas som ett hjälpmedel för att lösa arbetsuppgifter och endast får användas inom de regler som sätts upp av lagar och förordningar. Östermalms stadsdelsförvaltning anger i ”Policy för Internet och e-post” daterad 2005-03-14 att det inte är tillåtet att besöka sidor med inslag av pornografi på stadsdelsförvaltningens datorer eller nätverk och att alla besök kan spåras. Om någon anställd avsiktligt sprider pornografi via stadsdelsförvaltningens datorer eller nätverk ska detta utan undantag polisanmälas.

Förebyggande arbete

Enligt barnkonventionen ska barn skyddas mot alla former av sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp. I programmet föreslås följande: Stadsdelsnämnderna och utbildningsnämnden ska tillse att skolpersonal har aktuell kompetens inom området.

- Stadsdelsnämnderna och utbildningsnämnden ska tillse att det preventiva arbetet som bedrivs inom skolområdet även innefattar frågor om barns rättigheter med inriktning på skydd mot sexuellt utnyttjande och kränkande behandling.
- Stadsdelsnämnderna och utbildningsnämnden ska tillse att alla barn och unga i skolan oavsett skolform har tillgång till en god elevhälsa.
- Stadsdelsnämnderna ska tillhandahålla rådgivande ungdomsmottagningar.

- Socialtjänstnämnden ska tillse att inom ramen för samarbetet kring kvinnofridsfrågor utforma en informationskampanj med syfte att sprida kunskap om sexköpslagen.

Förvaltningens kommentarer:

Utbildning av pedagogisk personal, vad det gäller elevvårdande och elevhälsöfrämjande arbete, sker till exempel genom föreläsningar, studiedagar och gemensam diskussion av olika händelser. Skolsköterskor och skolpsykologer utbildas också kontinuerligt för att sedan kunna sprida kunskapen till övrig personal.

Läroplanerna utgår ifrån och konkretiserar det som står formulerat i skollagen. De värden som ska genomsyra all verksamhet i förskola och skola förmedlas och förankras i eleverna är:

- människolivets okränkbarhet
- individens frihet och integritet
- alla människors lika värde
- jämställdhet mellan könen samt
- solidaritet med svaga och utsatta

Enligt läroplanerna för förskoleklass, fritidshem och grundskola har rektorn på en skola ett särskilt ansvar för att ämnesövergripande kunskapsområden integreras i undervisningen i olika ämnen. Sex och samlevnad är ett av dessa. Jämställdhet ska främjas och stöd ges så att eleverna utvecklar självtillit, empati och andra dimensioner av social kompetens.

Förvaltningen instämmer med förslaget i rapporten att det preventiva arbetet som bedrivs inom skolområdet även ska innefatta frågor om barns rättigheter med inriktning på skydd mot sexuellt utnyttjande och kränkande behandling. Skolorna på Östermalm har under många år prioriterat arbetet med värdegrundsfrågor och i detta arbete ingår värdegrundsfrågor kopplade till sexualitet. I de äldre elevernas undervisning i sex och samlevnad ingår besök från RFSL. Till dessa besök knyts också lärarledda samtalsgrupper. De äldre eleverna gör också besök på ungdomsmottagningen där personal med kompetens undervisar och diskuterar olika aspekter på sexualitet med eleverna.

En del av sexualundervisningen i förskoleklass och grundskolans första år, men också under skolår 4-6, handlar om att sätta ord på känslor. Detta kan till exempel ske genom så kallade ”kompissamtal”. Genom ”det goda samtalet” får eleverna ett språk kring känslor och lär sig att ta upp konflikter samt reda ut dem.

Förvaltningen instämmer med vad som framgår i programmet om ungdomsmottagningarnas funktion i det preventiva arbetet samt vikten av olika stödinsatser som riktas till ungdomar i sex- och samlevnadsfrågor. Behov finns av exempelvis utbildningsseminarier för personal på ungdomsmottagningarna för att kunskapen sedan ska kunna spridas vidare till ungdomarna vid studiebesök samt i enskilda samtal. Förvaltningen vill också framhålla vikten av att information sprids till ungdomar som riskerar att lockas in i prostitution med andra förtecken, som exempelvis annonser efter modeller som senare visar sig vara prostitution. Information efterfrågas både riktad till skolorna och som förs ut via media innehållande berättelser och livsöden som det går att identifiera sig med.

Förvaltningen ställer sig positiv till socialtjänstnämndens initiativ till en informationskampanj och föreslår att stadsdelsförvaltningarna inbjuds att medverka vid utformandet av kampanjen.

Uppsökande arbete

I avsnittet berörs förekomsten av olika prostitutionsarenor och vad berörda nämnder och bostadsbolag förväntas göra när de får kännedom om prostitution. I programmet föreslås följande:

- Socialtjänstnämnden ska bedriva uppsökande arbete med inriktning på prostitution i gatumiljöer, restaurangmiljöer samt på Internet. De personer som påträffas ska erbjudas stöd och hjälp.
- Socialtjänstnämnden ska tillse att samverkan kommer till stånd med andra berörda myndigheter, frivilligorganisationer och andra inblandade parter kring de miljöer där prostitution förekommer.
- Socialtjänstnämndens ungdomsuppsökare och uppsökare vid stadsdelsnämnderna ska särskilt uppmärksamma barn och ungdomar som vistas i kända prostitutionsmiljöer.
- Socialtjänstnämnden och stadsdelsnämnderna ska tillsammans med Stockholms läns landstings smittskyddsmyndighet sprida kunskap om risker för smitta av olika sexuellt överförbara infektioner vid oskyddade sexuella kontakter till dem som säljer sexuella tjänster.
- Socialtjänstnämnden ska bedriva stödverksamhet till köpare av sexuella tjänster med syfte att ge hjälp till att sluta köpa sexuella tjänster.
- Stadens bostadsbolag ska i samarbete med polisen och stadens lokala brottsförebyggande råd förhindra att lägenheter eller lokaler används i prostitutionssammanhang.

Förvaltningens kommentarer:

Vid förvaltningen är det främst vuxnenheten som kommer i direkt kontakt med personer som säljer sexuella tjänster. Prostitutionen hänger vanligtvis samman med drogmissbruk men även psykiskt funktionshindrade är en utsatt grupp. Kunskap om sexuellt överförbara infektioner sprids till ungdomar via ungdomsmottagningen. De vuxna som prostituerar sig i samband med pågående drogmissbruk har för det mesta även kontakt med landstingets beroendemottagning för samtal och provtagning. I övrigt anser förvaltningen att information till vuxna om sexuellt överförbara sjukdomar i huvudsak åvilar landstinget.

Förvaltningens uppsökare samarbetar med uppsökarenheten och prostitutionsenheten inom socialtjänstförvaltningen. Förvaltningen instämmer till fullo i att nämndernas uppsökare särskilt ska uppmärksamma barn och ungdomar som vistas i prostitutionsmiljöer. Polisen anmäler till socialtjänsten så snart de kommer i kontakt med barn och ungdomar i samband med exempelvis missbruk och prostitution. Detta gäller även barn till missbrukare. Förvaltningens vuxnenhet aktualiserar alltid ärenden hos familjeenheten där det finns barn med för att parallella insatser ska ges till familjen.

Förvaltningen är däremot tveksam till förslaget att stadens bostadsbolag ska samarbeta med polisen och de lokala brottförebyggande råden för att förhindra att lägenheter eller lokaler används i prostitutionssammanhang. Till skillnad från Brottförebyggande rådet som är en statlig myndighet, arbetar stadsdelsförvaltningarnas lokala brottförebyggande råd inte operativt. Förvaltningens uppsökare har däremot kontakt med bostadsbolagen.

Vård och behandling

Avsnittet berör behovet av vård och behandling. I programmet föreslås följande:

- Stadsdelsnämnderna ska tillse att samverkan kommer till stånd med andra berörda myndigheter och frivilliga aktörer inom området.
- Stadsdelsnämnderna ska tillse att internt bygga upp samverkanskanaler med syfte att öka kompetens och samordna hjälpinsatser.
- Stadsdelsnämnderna ska erbjuda både köpare och säljare av sexuella tjänster stöd- och hjälpinsatser.
- Socialtjänstnämndens prostitutionsenhet utgör en kompletterande specialistverksamhet till stadsdelsnämndernas utbud av insatser och ska bistå stadsdelsnämnderna i deras kompetensutveckling.

Förvaltningens kommentarer:

Förvaltningen instämmer med att behov finns av att bygga samverkanskanaler. Internt inom Östermalms stadsdelsförvaltning finns två resursgrupper ”Våld i nära relationer” och ”Tvärgruppen”. Skolorna är andra viktiga samarbetspartners.

Resursgruppen ”Våld i nära relationer” är ett nätverk med personer från olika verksamhetsområden. Gruppen består av en socialsekreterare/biståndshandläggare från respektive enhet inom Socialtjänsten samt representanter från polisen, äldreomsorgen samt psykiatrin. Gruppen arbetar inte specifikt med frågor kring prostitution, men det sexuella tvång som kan finnas i dysfunktionella relationer tangerar känslomässigt att upplevas som prostitution. Gruppens samarbete med prostitutionsenheten kan förstärkas och vidareutvecklas med kunskapsutbyte och utbildning.

”Tvärgruppens” arbete riktas till unga vuxna i åldern 16-25 år med representanter från Socialtjänstens samtliga enheter, ungdomsmottagningen samt preventionssamordnaren. De medarbetare som ingår har ett samordnande ansvar för de unga vuxna som är aktuella inom programområdet. Tvärgruppens uppdrag är att ta fram fungerande arbetsformer kring tonåringar och unga vuxna i riskzonen, att utveckla samarbetsformer internt och extern samt sprida och dokumentera arbetssätten inom respektive enhet. Tvärgruppen omfattar även unga kvinnor och män i farozon för prostitution och droger och har möjlighet att arbeta både preventivt och behandlande.

För längre öppenvårdsbehandling för prostituerade har stadsdelsförvaltningen möjlighet att anlita socialtjänstförvaltningens prostitutionsenhet.

Förvaltningen har också ett samarbete med Socialjouren och Citypolisens familjevårdsgrupp.

Bland frivilligorganisationerna finns exempelvis Alla Kvinnors Hus och Unga Kvinnors Värn vid behov av skyddat boende. För råd och stöd finns Kriscentrum för kvinnor. Tjejjouren vänder sig till yngre kvinnor. Terrafem är en ideell jourtelefon för kvinnor med utländsk härkomst under 25 år. Systerjouren Somaya vänder sig till främst muslimska kvinnor och kan också ordna skyddat boende. För män finns Manscentrum och Mansjouren. Samverkan sker även med församlingarna i stadsdelen, Frälsningsarmén, Stadsmissionen m.fl.

Människohandel för sexuella ändamål

Avsnittet tar sin utgångspunkt i den samverkansplan för stöd till personer utsatta för människohandel, som Stockholms stad utformat tillsammans med berörda myndigheter såsom Polisen, Migrationsverket och Åklagarmyndigheten. I programmet föreslås följande:

- I ärenden som rör människohandel är det socialtjänstnämndens socialjour som är den mottagande enheten för socialtjänsten i Stockholm. När den akuta situationen är löst överlämnas ärendet till ansvarig stadsdelsnämnd.
- Personer utsatta för människohandel som beviljats tillfälligt uppehållstillstånd har rätt till bistånd enligt socialtjänstlagen som alla övriga medborgare.

Förvaltningens kommentarer:

Förvaltningens resursgrupp ”Våld i nära relationer” kan bygga upp sin kunskapsbank så att den även inkluderar människohandel för sexuella ändamål. Ett samverkansplan som ett operativt instrument underlättar i arbetet med anknytning till människohandeln.

Under de senaste tre åren har förvaltningens vuxenhet haft ett ärende som direkt kan kopplas ihop med människohandel. I det ärendet samarbetade förvaltningen med polis, försvarsadvokat och Alla kvinnors hus. Förvaltningen har även varit i kontakt med kvinnor från olika afrikanska och asiatiska stater som kommit till Sverige i samband med äktenskap med ofta betydligt äldre svenska män och sedan utsatts för misshandel och sexuella kränkningar. I dessa ärenden har samarbetsparterna varit flera beroende på ärendets art.

Uppföljning av programmet

Uppföljningen av programmet ska ske årligen inom ramen för stadens integrerade system för ledning och styrning (ILS), vilket innebär att planerade insatser eller åtgärder tas upp i verksamhetsplanen för att sedan följas upp i verksamhetsberättelsen. Åtaganden med syfte att förebygga prostitution bör samordnas och integreras med övriga förebyggande insatser.

Förvaltningens kommentarer:

Om uppföljningen ska få genomslagskraft föreslås att stadsledningskontoret uppmärksammar stadsdelsnämnderna i anvisningarna till verksamhetsplan och uppföljning av budget med begäran om redovisning av vidtagna åtgärder för att förebygga och minska prostitution.

Förvaltningen välkomnar socialtjänstnämndens initiativ att genomföra seminarier om programmets innehåll. Förvaltningen anser vidare att det är bra att programmet följs upp och revideras regelbundet. Förvaltningen instämmer i att om prostitutionen ska minskas måste arbetet bedrivas från flera håll och på många nivåer i det praktiska arbetet.

Förvaltningens förslag

Nämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen från kommunstyrelsen.

Bilagor

1. remiss från kommunstyrelsen